
Dragan Vajgand

Noćni leptiri Petnice

U toku letnje škole iz biologije, koja je trajala od 22. jula do drugog avgusta 1990. godine sam vršio sakupljanje noćnih leptira. Sakupljeno je 105 vrsta, koje pripadaju sledećim familijama: Lymantriidae, Arctiidae, Notodontidae, Zygaenidae, Cochlidiidae, Sphingidae, Thyatridae, Drepanidae, Lasiocampidae, Cossidae, Hepialidae, Noctuidae i Geometridae.

Neki autori ih nazivaju *Heterocera*, neki "velikim", a neki "noćnim leptirima" što je nepravilno. Ipak izraz "noćni leptiri" se odomaćio zbog praktičnosti, pa ću ga i sam koristiti u ovom radu.

Ovi leptiri imaju sledeće zajedničke osobine: antene im nisu nikad tanke, na vrhu zadebljale ili kukasto povijene; u stanju mirovanja krila drže krovoliko ili ravno rasklopljena, a retko okomito u odnosu na telo; najčešće lete noću i u sumrak, mada ima i onih koji lete danju.

Metod rada

Leptire koji lete noću sam hvatao na svetlost, a one koji lete danju pomoću mreže za sakupljanje insekata. Sakupljene leptire sam umrtvio etrom a potom ih razapeo radi prepariranja.

Sistematiku prikupljenih primeraka sam izvršio pomoću ključa Die Schmetterlinge Mitteleuropas III, IV i V deo, te tako latinska imena i redosled odgovaraju istima u toj knjizi.

Pošto još uvek ne znam da određujem leptire preko morfologije genitalnih organa, postoji mogućnost da neke vrste možda nisu tačno određene. Te vrste sam obeležio znakom pitanja iza latinskog imena i skraćenice imena autora (pogledati popis sakupljenih vrsta).

Sa davanjem narodnih imena je bilo dosta problema. Tamo gde sam našao naše narodno ime koristim ga, a tamo gde ga nisam našao naveo sam prevod iz strane literature.

Svaki sakupljen primerak na igli nosi dve oznake: datum i mesto sakupljanja i latinsko ime sa skraćenicom imena autora.

Sakupljeni primerci se nalaze u zbirci odeljenja za biologiju Istraživačke stanice Petnica.

*Dragan Vajgand (1971),
Sombor, Zagrebačka 9,
učenik 4. razreda Poljopriv-
redne prehrambene škole u
Somboru*

Popis sakupljenih vrsta

Familija	Vrsta
<i>LIMANTRIIDAE</i> (prelci gubari)	<i>Lymantria dispar</i> L. (gubar glavonja)
<i>ARCTIIDAE</i> (medonjice, medvedići)	<i>Eilema unita</i> Hbn. (jednobojna medonjica) <i>Miltochrista miniata</i> Forst. (crvena medonjica) <i>Phragmatobia fuliginosa</i> L. (dimna medonjica) <i>Spilarctia lubricipeda</i> L. (žučkasta medonjica) <i>Spilosoma menthastri</i> Esp. (mlečnobela medonjica) <i>Diacrisia sannio</i> L. (crvenoruba medonjica) <i>Arctia caja</i> L. (smeđa medonjica) <i>Panaxia quadripunctaria</i> Poda. (ruska medonjica)
<i>NOTODONTIDAE</i> (čupavi prelci)	<i>Strauopus fagi</i> L. (bukovi čupavi prelac) <i>Hybocampa milhauseri</i> F. (pergamentni čupavi prelac) <i>Drymonia ruficornis</i> Hufn. ? (cerov čupavi prelac) <i>Spatalia argentina</i> Schiff. (čupavi prelac, prelac sa srebrnom mrljom) <i>Ochrostigma melagona</i> Brkh. <i>Lopopterix cucula</i> Esp. <i>Phalera bucephala</i> L. (lipin čupavi prelac)
<i>ZYGAENIDAE</i> (ivanjske ptičice, ovnići)	<i>Zygaena filipendulae ssp. pulchrior</i> Vrty. (livadski ovnić)
<i>COCHLIIDAE</i> (stonožni prelci)	<i>Apoda limacodes</i> Hufn. <i>Mimas tiliae</i> L. (lipin ljiljak)
<i>SPHINGIDAE</i> (veštice, ljiljci)	<i>Laothoe populi</i> L. (topolin ljiljak) <i>Manumba quercus</i> Schiff. (hrastov ljiljak) <i>Merinthus ocellata</i> L. (noćno paunče) <i>Celerio euphorbiae</i> L. (mlečikin ljiljak) <i>Celerio lineata ssp. livornica</i> Esp. <i>Deiliphila elpenor</i> L. (vinski ljiljak) <i>Deiliphila porcellus</i> L. (mali vinski ljiljak) <i>Magcroglossum stellatarum</i> L. (patkorepi leptir)
<i>THYATIRIDAE</i> (paperjasti tkači)	<i>Habrosine pyrithoides</i> Hufn. (paperjasti tkač sa belim pojasom) <i>Thyatira batis</i> L. (paperjasti tkač sa ružičastim mrljama)
<i>DREPANIDAE</i> (srpasti tkači)	<i>Drepana falcataria Ltopolin</i> (srpasti tkač) <i>Cilix glaucata</i> Scop. (patuljasti srpasti tkač)
<i>LASIOCAMPIDAE</i> (prelci, kvočke)	<i>Epicnaptera tremulifolia</i> Hbn. (topolina kvočka) <i>Gastropachta quercifolia</i> L. (bakreni prelac) <i>Odonestis pruni</i> L. (šljivin prelac)
<i>COSSIDAE</i> (drvotočci)	<i>Zeuzera pyrina</i> L. (granotoč, drevesnica)
<i>HEPIALIDAE</i> (korenari)	<i>Hepialus sylvina</i> L.
<i>NOCTUIDAE</i> (sovica)	<i>Scotia segetum</i> Schiff. (ozima sovica) <i>Scotia exclamationis</i> L. (usklična sovica) <i>Ochropleura plecta</i> L. (travina sovica sa belim rubom)

Familija

Vrsta

NOCTUIDAE (nastavak)

Noctua fimbriata Schreber (širokopojasna travina sovica)
Amathes C-nigrum L. (c-travina sovica)
Mamestra brassicae L. (kupusna sovica)
Mamestra persicariae L. (baštenska sovica sa belom tačkom)
Mamestra thalassina Schiff. ?
Mamestra suasa Schiff. (šarena baštenska sovica)
Mamestra oleracea L. (povrtna sovica)
Mythimna turca L. (polumesečasta travina sovica)
Mythimna albipuncta Schiff. (travina sovica sa belom tačkom)
Mythimna pallens L. (bleda travina sovica)
Dypterygia scabriuscula L. (smolastomrka sovica)
Callopietria juventina Cr. (čipkasta purpurna sovica)
Telesilla amethystina Hbn. (ametistna sovica)
Haplodrina ambigua Schiff. ?
Agrotis venustula Hbn.
Chloridea viriplaca Hbn. ? (sovica lucerke)
Chloridea peltigera Schiff. (sovica selica)
Periphanes delphinii L. (sovica svrakine noge)
Pyrria umbra Hufn. (sovica zečjeg trna)
Axylia putris L. (iscrtkana sitna sovica)
Bryophila muralis Forst.
Calocasia coryli L. (lešnikova sovica)
Apatele psi L. ? (psi - sovica)
Eustoria candidula Schiff. (beličasta sitna sovica)
Emmelia trabealis Scop (mala prugasta sovica)
Acontia luctuosa Esp. (crna dnevna sovica)
Bena prasinana L. (bukova sovica)
Autographa gamma L. (gama sovica)
Trichoplusia ni Hbn.
Plusia chrysitis L. (zlatna sovica)
Dysgonia algira ssp. europea Schaw.
Polypogon tentacularia L. ? (tamna vitka sovica)
Zanclogantha tarsicrinalis Knoch. ? (dlakavonoga vitka sovica)
Zanclogantha grisealis Schiff. (vitka sovica luga)
Hypaena proboscidalis L. (vitka sovica sa rilicom)

GEOMETRIDAE

(grbice,
zemljomerke,
pedalci)

Chlorissa cloraria Hbn. ? (žutozelena grbica)
Sterrhia aureolaria Schiff. ? (zlatasta grbica sa pojasom)
Sterrhia emarginata L. (čipkasta grbica sa pojasom)
Sterrhia aversata L. (velika grbica sa trakom)
Cyclophora annulata Schulze. (prstenasto tačkasta grbica)
Cyclophora punctaria L. (tačkasta grbica sa pojasom)
Calotysanis griseata ssp. brykaria Nordstr. (crvena čipkasta grbica)
Scopula nigropunctata Hufn. ?
Scopula ornata Scop. ? (bela grbica sa ukrasima)
Scopula marginipunctata Goeze. (tačkasta grbica sa pojasima)
Scopula immutata L. ? (ritska bela grbica)
Xanthorhoe ferrugata L. ? (baštenska grbica)
Euphyia picata Hbn. (šarena grbica sa klinom)
Euphyia bilineata L. (trakasta grbica sa dve linije)
Horisme vitalbata Schiff. ? (obojena grbica pavita)

Familija
GEOMETRIDAE (nastavak)

Vrsta
Horisme corticata Tr. ? (mrka grbica pavita)
Horisme tersata Schiff. (letnja generacija *tersulata* Stgr. ? izbelela grbica pavita)
Lomaspilis marginata L. (topolova grbica)
Bapta temerata Schiff. (prolećna grbica sa mrljama)
Lomographa cararia Hbn.
Plagodia dolabraria L.
Selenia bilonaria Esp. (letnja generacija *juliaria* Hw. mesečeva grbicadve mrlje)
Apeira syringaria L. (grbica jorgovana)
Opisthograptis luteolata L. (limun žuta grbica)
Epione repandaria Hufn. (narandžasta grbica)
Pseudopanthera macularis L. (tigrasta grbica)
Macaria alternaria Hbn. (obična siva grbica)
Chiasmia clathrata L. (mrežasta rutska grbica)
Biston betularia L. forma *insularia* Th.M.
Biston betularia L. forma *carbonaria* Jord. (velika brezina grbica)
Peribatodes rhomboidaria Schiff. (grba korak, modra korasta grbica)
Ascotis selenaria Schiff. (mesečeva korasta grbica)

Diskusija i zaključak

Sakupljen je relativno mali broj primeraka, jer sam zbog ograničenosti prostora na razapinjačima morao ići na povećanje broja vrsta, što se odrazilo na mali broj primeraka iste vrste. Među sakupljenim primercima sam odredio 105 vrsta (vidi tabelu).

Od vrsta koje mogu biti štetne u poljoprivredi i šumarstvu sam sakupio: *Lymantria disper* L., *Spilarctia lubricipeda* L., *Celerio lineata ssp. livornica* Esp., *Deiliphila elpenor* L., *D. porcellus* L., *Gastropacha quercifolia* L., *Zeuzera pyrina* L., *Scotia segetum* Schiff., *S. exclamationis* L., *Amathes C-nigrum* L., *Mamestra brassicae* L., *M. persicariae* L., *M. oleracea* L., *Autographa gamma* L., *Biston betularia* L. i *Peribatodes rhomboidaria* Schiff.

Vrste koje su retke, zbog užeg rasprostranjenja ili pojedinačnog javljanja su isto zanimljive. Takve su: *Strauopus fagi* L., *Hubocampa milhauseri* F., *Drymonia ruficornis* Hufn., *Spatialia argentina* Schiff., *Ochrostigma melagona* Brkh., *Apoda limacodes* Hufn., *Callopietria juvenina* Cr., *Agrotis venustula* Hbn., *Bryophila muralis* Forst., *Dysgonia algira ssp. europe* Schaw., *Euphya picata* Hbn., *Bapta temerata* Schiff., *Lomographa cararia* Hbn., *Plagodis dolabraria* L. i *Apeira syringaris* L.

Od vrsta koje migriraju i na taj način stvaraju populaciju u ovim krajevima su *Celerio lineata ssp. livornica* Esp. i *Trichoplusia ni* Hbn. Ove dve vrste, svake godine moraju ponovo da migriraju, jer nemogu da prezime zbog oštih zima. Pored njih na ovaj teren bi mogle migrirati i *Scotia exclamationis* L., *Amathes C-nigrum* L. i *Autographa gamma* L., s tim da su one prisutne i ako do migracije ne dođe, jer mogu uspešno da prezime.

Broj registrovanih vrsta po familijama

No. vrsta	Familija	Broj
1.	<i>Lymantriidae</i>	1
2.	<i>Arctiidae</i>	8
3.	<i>Notodontidae</i>	7
4.	<i>Zygaenidae</i>	1
5.	<i>Cochliidiidae</i>	1
6.	<i>Sphingidae</i>	9
7.	<i>Thyatiridae</i>	2
8.	<i>Drepanidae</i>	2
9.	<i>Lasiocampidae</i>	3
10.	<i>Cossidae</i>	1
11.	<i>Hepialidae</i>	1
12.	<i>Noctuidae</i>	38
13.	<i>Geometridae</i>	31

Literatura

1. Abafi A.L.: 1907, *Magyarország lepkei*, Budapest
2. Klots A.: 1969, *Insekti*, Mladinska knjiga, Ljubljana
3. Laszlo M., 1969, *Allatharozo II*, Tankonyvkiado, Budapest
4. Živojinović S.: 1948, *Šumska entomologija*, Naučna knjiga, Beograd
5. Forster W., Wohlfart Th. A.: 1984, *Die Schmetterlinge Mitteleuropas Spinner und Schwärmer (bombyces und Sphinges)*, Franckh'sche Verlagshandlung, Stuttgart
6. Forster W., Wohlfart Th. A.: 1981, *Die Schmetterlinge Mitteleuropas Eulen (Noctuidae)*, Franckh'sche Verlagshandlung, Stuttgart
7. Forster W., Wohlfart Th. A.: 1981, *Die Schmetterlinge Mitteleuropas Spinner (Geometridae)*, Franckh'sche Verlagshandlung, Stuttgart
8. Čamprag D.: 1983, *Štetočine šćerme repe*, Forum, Novi Sad
9. Vasić K.: 1954, *Sovice Srbije sa ekologijom šćetnih vrsta u šćumarstvu i poljoprivredi*, (neobjavljena doktorska disertacija) Beograd
10. Vasić K., Tomić D. Mihajlović Lj.: 1978, *Prilog poznavanju fauna veštica (Lepidoptera, Sphingidae) SR Srbije*, SANU – zbornik radova o entomofauni SR Srbije, knjiga II, Beograd
11. Kolektiv autora: 1954, *Priručnik izveštajne i prognozne službe zaštite poljoprivrednih kultura*, Savez društava za zašćitu bilja Jugoslavije, Beograd
12. Kolektiv autora: 1954, *Šćumarska enciklopedija 3. knjiga*, str. 57-60, Jugoslovenski leksikografski zavod "Miroslav Krleža", Zagreb
13. Tanasijević N., Simova-Tošić D.: 1987, *Posebna entomologija*, Naučna knjiga, Beograd
14. Vujić P., Jodal I.: 1963, *Zašćita topola od bolesti i šćetnih insekata*, Beograd
15. Vulević D.: 1988, *Sovice (Noctuidae, Lepidoptera) Kosova s posebnim osvrtom na šćetne vrste*, Doktorska disertacija, Beograd
16. Kovačević Ž.: 1952, *Primenjena entomologija II i III knjiga Poljoprivredni šćetnici*, Šćolska knjiga, Zagreb

Dragan Vajgand

Moths in Petnica

During the Summer Camp of Biology in July 1990. in Petnica, a collection of moths was made and 105 different species were identified. They cover 13 moth families: *Lymantriidae*, *Arctiidae*, *Notodontidae*, *Zygaenidae*, *Cochliidiidae*, *Sphingidae*, *Thyatridae*, *Drepanidae*, *Lasiocampidae*, *Cossidae*, *Hepialidae*, *Noctuidae* and *Geometridae*.. I collected them using light attraction (by night) and net. There are several rare and endangered species like *Strauopus fagi*, *Hubocampa milhauseri*, *Drymonia ruficornis*, *Spatialia argentina*, *Orchostigma melagona*, *Apoda limacodes*, *Callopietria juvenina*, *Agrotis venustula*, *Bryophila muralis*, *Disgonia algira*, *Euphya picata*, *Bapta temerata*, *Lomographa ceraria*, *Plagodis dolabraria*, *Apeira syringaris*, etc. Although my study covered relatively short time and small area, I am very sure that these results enriches existing entomological knowledge; so it could be a base for further study on moths in Petnica.

